

26.

Ductore Jehovah!

DISSERTATIO PHILOSOPHICA

De

VINDICTA GENEROSA,

quam
Consensu ampliss. facult. PHILOS: in Reg.
ad Auram academ.

Sub PRÆSIDIO

Rectoris h. t. Magnifici

DN. ALGOTHI A.
SCARIN,

Hist. & Phil. Civil. Prof. Reg. & Ord.

pro gradu MAGISTERH,

publicae ventilationi modeste submittit

ALUMNUS REGIUS

BENEDICT. BERGENHOLTZ

IVEX. GOTHUS

Die 14. Martii 1741. loco horisque solitis.

ABOÆ, excud. Joh. Kizmpf, Reg. Acad. Typ.

Paul. Sulimius

INSPECTOREN Högachtade Herren/
Herr WILHELM PIHL,
Min gunstige Herr Morfader.

Skal man sin DWAN kärlek wisa:
Och älska then och hädsker är:
Skal man sin ZYND hungrand' spisa //
Som hat och afwund til oss bår /
Skal man hans ondskas gldinna bort /
Som jag här skrifwit wälment kort:

Skal afwunds flogga småde tunga
Med NYGGET LÖF man tysta ned //
Och låta se / den eij betunga
Kan ADEL SJÄLEN med sin sed;
Skal man mot ONDZ tildehla godt
Med ett wähl fölt och rågat mått:

Hwad är jag då eij skyldig giora
Mot Ehr min hulda Morfar liår //
Hwad deber bår mig eij utföra //
Som jag betala aldrig lär?
I som alt godt / men aldrig ondt
Mig wüßt // fast afwund Ehr eij skont.

Jag kan eij mer än sådant minnas
I wördsamte sinne säncta med //
Fast otacksamme många finnas
Mot Ehr / och lura nu på smed //
Jag huldhett Ehr doch aldrig skal
Förglåta / tills min man blir kall.

Til prof ett ringa pappers luv
Jag offerar Ehr af värdsame sin /
Jag har ej annat fått til byte /
Hvar med jag kund' mig ställa in ;
Jag ber I ta'n det gunstigt an /
Fast det Ehr ej förnöda kan.

EN Himmelen hägne och försware
För alt förjät och afvunds lot /
Hans änglar städje Ehr beware
För hwad Ehr wara kan emot ;
Han låte mer än jag kan be /
Ehr nöje af all wälgång ske.

Han läte Ehr i ro få lefwa
Som Silfverhåren länge prindt /
Som wunnit hwad wij eftersträfwa
För det wij här oss mödat / brydt /
Ett ärbart namn / En krona skön
Som slätad är af heder / Edn.

Han låte här Ehr tiden strida /
Förutan ångslan pust och qwahl /
Doch när thet månd til slutet lida
Doch I sku lämna werldens dahl :
Så unne Himmelen Ehr den frögd
Som fins i selswa Himmels högd !

Högachtade Herr Inspektorens

Hödmiska tjänare
BENGT BERGENHOLTZ

Clarissimo Domino Philosophiae Candidato

BENED. BERGENHOLTZ

Amico integerrimo de Vindicta Generosa publice
disputaturo :

Pulpita dum vindex scandis victorq; triumphas
Magnanimus, Musis ultio bella placet,
Dumque doces laesos noxas & dicta molesta
Lethais undis tradere perpetuo:

Non tua parnassus celebris conamina pulcra
Immemor aspiciet, dulcis amice probe,
En redimitus eris, viridi tua tempora lauro
En animus dominans praemia digna feres
Hac meruit virtus, constantia, sudor amarus

Hae Tibique eveniant candida corda rogant.

Amicitias ergo haec quidquid est carminis

libens reliquit

ERICUS NENSTROM

BENGT BERGENHOLTZ

CONSPICIUS

- §. I. Prooemium viam ad institutum sternit.
- §. II. Definitionem vindictæ generosæ, ejusque objectum tradit.
- §. III. Majores injurias in alio atque alio statu considerat.
- §. IV. Quo pacto magnanimus injurias leviores excipiat, inculcat.
- §. V. Ut hæc impunita relinquuntur, conditionem status naturalis & civilis requirere, demonstrat.
- §. VI. Duella ob leviores causas suscepta damnat.
- §. VII. Casus enumerat, ubi majores quoque injuria condonanda sint.
- §. VIII. Quomodo offensiones unius reipublica cives mutuo excipere debeant.
- §. IX. Casus tangit, ubi minores injuria identidem vindicanda.
- §. X. In respectu ad gentes integras quia statuerendum sit, inquirat.
- §. XI. An propter leviores injurias bellum gentis in gentem licitum est censendum?

SECTIO POSTERIOR.

- §. I. Rationum, quæ studium vindictæ generosæ sectandum sit, primam imitationem perfectionum Divinarum esse ait.

- §. II. *Dicta Scriptura in subsidium vocat.*
- §. III. *Honorem & bonam existimationem sine scelere nemini posse auferri, contendit.*
- §. IV. *Ladentes sui ipsius ultores sunt atque tormenta.*
- §. V. *Convicia laesis commodum afferunt.*
- §. V. VI. *Utilitatem movet, quam vindicta generosa adfert.*
- §. VII. & VIII. *exempla plurima refert peregrina & domestica heroum virtute hac praeditorum, & finem dissertationi imponit.*

SECTIO POSTERIOR

injurias intelligimus illas, quæ directe ad damnum, interitum & ruinam fortunarum nostrarum tendunt, quibus gloria Dei læditur, vita, membra, salus & existimatio nostra periculosa alicui exponitur, & denique securitas, quam ubique sartam tectamque spondent, & quantum in se conservatum eunt leges naturales, nefarie turbatur. Has vero, tam in statu naturali quam civili, suo modo justo & ad quemcunque statum proportionato vindicandas esse, ex fine societatis, tam *communis*, ut puta generis totius humani, quam *particularis* civitatis cujusque patet. Si enim enormia, aperta & manifesta scelera impunita relinquerentur, vitia in immensum & infinitum iri multiplicatum, tranquillitatemque publicam non modo lubrico, verum nullo prope fundamento niti, bellumque omnium in omnes exurgere, & præsentissimum inde generi nostro interitum accelerari, quisque videt.

§ III.

PRO diversitate status, sub quo vivit homo, diversimode quoque circa vindictam sumendam & effugendam sese gerere debet. In statu naturali, ut quisque non actor tantum, sed & iudex & executor, imo quoque testis ipse solus omnium malorum, quæ aliunde ingruere solent, est. (a) Ita injurias ipsi soli quascunque vindicare licet in illa vitæ conditione, & transgressorem, ut pœnas suo, non alieno arbitrato det, adigere. Sed prout, in illo statu, ubi ex proprio iudicio diriguntur omnes actus ad conservationem tendentes, difficillimum

est in infligenda pœna observare illam mediocritatē,
quæ intercedit inter nimium & parum; (b). Inde cui-
vis in promptu etiam erit videre, quanta inibi, inter-
agendum, cura & circumsp̄ctione opus sit unicui-
que, si terminos inter finesque constitutos conti-
neri velit, & demum cavere, ne à tramite hone-
statis in neutram partem deflectat. Oportet gene-
rosam mentem cavere, ne vindictæ cupiditate insa-
tiabili flagret atque delectetur. Potius dum resipiscit
inimicus, reparationem utcunque præstat, & fi-
dem de nulla in posterum injuria inferenda suffici-
enter exhibet, illico omnis acerbitas & odium a
parte læsi etiam cessare debet. In statu vero civi-
li, ubi naturale vindicandi jus in principem transla-
tum volvere cives, propria vindicta ubique illicita
est. Unde consequitur, non nisi ordinario modo &
legitime apud eundem, puta principem, propter e-
jusmodi injurias, vindictam, sive rectius pœnam esse
ambiendam & ab ipso solo exigendam. Quod dum
fit, videre oportet generosum animum, ne penes se ulli-
us odii, acerbitatisve, potius lenitatis & placabilitatis
indicia appareant & coram spectentur. Non pœna
semper, sed correptione, imo illa quoque non ra-
ro prætermissa, pœnitentia contentum esse oportet.
In primis si non ex alto venire nequitiam viderit,
sed summo, quod ajunt, animo hæerere, impunita-
tem dare oportet neutri nocituram. Meminisse de-
bet in foro litigari, non ut cupiditas vindictæ sa-
tietur, hoc est, *pestiferum gaudium* sentiat lædens, ex-
passio

quamvis frustra, aggrediuntur. Sunt ista modo,
 circa quæ maxime mansuetudo & vindicta generosa
 versatur. Quisque virtute pulcherrima hæc, o-
 mniumque, ex iudicio *SENECÆ*, præstantissima præ-
 ditus fuerit, eiusmodi leviora offendicula indigna
 habet, quæ excelsam mentem illius moveant, aut
 ad quæ curam suam cogitationemve reflectat: non
 annotat aut attendit talia, inquit, aut risu digna putat,
 verum in altum dimittit & transcurrit, tanquam vanas
 somniorum species, visusque nocturnos nihil habentes solidi
 atque veri. (e) Eiusmodi cœnum & habet & appellat,
 quod nullum & coniectum in se ad pedes recumbere si-
 nis dignum putat, quod calcet, adspicere & contractare
 nullo modo velit. (f) Illo vero, quo quælo? contume-
 liosiore ultionis genere uti quisquam possit, quam
 si indignam habuerit alienam stoliditatem, quam
 attendat, ad censuram atque pœnam deposcat? Est
 illa mali medicina vera, & quia, cum ratione,
 sincera quoque, ad quam respexisse videtur gene-
 rosi animi effatum *MARII* apud *SALLUSTIUM*, dum
 inquit (g) *me quidem ex animi sententia nulla oratio læ-
 dere potest, quippe vera, necesse est bene prædicet, falsam,
 vitia moresque mei superant.* Unde ex sententia *Senecæ*
 (h), magis ille magnificos de impudentia tri-
 umphos agere censendus est, qui dissimulando &
 contemnendo, imo, si occasio tulerit, beneficien-
 do vicerit alienam maledicentiam, eandemque bo-
 lo in os objecto isto, ad humanitatem & iustitiam
 reducere allaboraverit, quemadmodum iam ante
 dictum a nobis fuit, atque eiusmodi vindictæ ge-

Hoc homini cum brutis animantibus communeprehendimus, ut omnia quæ rufam & interitum accelerare, aut alio quocunqve modo noxia sibi & adverfa existimaverit, summo studio avertere & amoliri tentet, utilia vero & salutiterra in fe derivare voto & modo omni exoptet. Hinc est, quod si quem ausu temerario vitæ suæ, bonis, famæve insidias struere animadvertat, ex inclinatione nescio quâ malignâ, in iram primum, mox vindictam atqve ultionem feratur. Cum verò indoles humanæ creationis, legi brutis insitæ multis præstet parafangis, rationeque a summo Creatore præditus sit homo, ad cujus amissim actiones componere & effrænos suos affectus temperare oporteat; inde eidem, ad quodvis offendiculum more ferino sævire, neutiqvam convenire, quisque videt. Potius sicut animi generosi & moribus exculti hominis est, ceteras suggestiones & impetus male sanæ carnis suæ intra rationis gyrum coërcere, ita iram & vindicandi cupiditatem, ne mentem illa furore suo præcipitet, cave-

re oportet quam maxime: quippe quo affectu, *SE-
NECA* iudice, nullus humano generi pluri fecit. Hinc
est, quod injurias sibi illatas modo rigide prosequi
quisq; debeat, & ab illis, qui easdem inferunt pœnas
exigere: modo etiam contemnere & impunitas
relinquere, prout finis & salus, non illa humani
generis solum, sed & societatis, in qua vivimus,
decus & securitas requirit. De posteriori genere
vindicte, puta moderatione iræ in delictis aliorum
puniendis, quandoquidem in præsentia agere nobis
propositum est, Benevoli Lectoris, si qua parte
peccaverimus, æquanimitatem, qua par est, prece
votoque obtestamur.

§ II.

Per *Vindictam generosam* ejusmodi animi modera-
tionem sive lenitatem intelligimus, qua quis
injurias sibi illatas leviores non ex iracundia rigi-
de persequitur, sed easdem dissimulat, non animo
suo modo effluere atque deleri patitur, verum, si
occasio tulerit, inimicum insuper etiam beneficiis
prosequitur: & demum honestiore ultionis genere
isto, ad pudorem & meliorem frugem perducit.
Hac data *descriptione*, ad objectum virtutis nostræ
considerandum statim properamus. Omnia vero,
quæ vindicandi studium apud hominem excitare
possunt, *injuriarum* vocabulo comprehendere nobis
liceat. Has iterum in *maiores & minores*, aut si ma-
vis, in *graviores & leviores* dispescimus. Quomodo
vero circa utrumque genus generosus affectus esse
debeat animus, paucis disquiremus. Per *maiores*
injur-

NUS *DIOGENES* olim inculcavit, interrogatus a quodam quomodo maxime posset ulcisci inimicum? Si de ipsum, respondit, *probum & honestum virum prestis seris*. Factis autem honestis, atque iustitia hostem vincere, minor res non est, imo vero conducibilior etiam, quam armis parata victoria. (i) Est illud, *POLIBIO* teste, regio animo & magno cum pietatem adversus Numen, tum contra inimicos iram suam explicare.

(d) *Const. sap. Cap. 4. p. 123. conf. cap. X. p. 216.*

(e) *libr. cit. Cap. IX. p. 214. Cap. XI. p. 220. , 221*

(f) *libr. de mente comp. & tranquilla cap. VIII. p. 46.*

(g) *Salust. in Jugurt. (b) libr. cit. C. XIII. p. 335.*

(i) *Conf. orat. Cic. pro M. Marcello, Cap. 4.*

§. V.

AD illum vero modum deliniri inimicos, jungi iterum & cum iisdem postliminio coalescere oportet hominem cujuscuque religionis, status aut vitæ conditionis fuerit. Patebitque veritas illa magis magisque, si cui ad finem ipsum societatis utriusque *communis & civilis* reflectere volupe fuerit. Si enim in *statu naturali* vivens, circa minoris momenti ejusmodi, jure talionis illico uteretur, & ad minimam quamcunque offensunculam bellum Martemque e vestigio laceßere inciperet, videt quisque litigiorum nullum futurum esse modum neque finem, sed bellum omnium in omnes continuo exarsurum, adeoque *benevolentiam & securitatem publicam* quovis momento turbatum iri. *Paritione in statu civili, quæ quantaq; turba quæso! quæ*

confusio existeret, si leviores lapsus, adeo non multum nocivi in sinu gerentes, rigide & morose in foro excuterentur? profecto in immensum crescerent lites, magistratus & tribunalia sterilibus litigiis gravarentur inutiliter; quæ vero in rationem necessitatis venire deberent, plurima prætermitterentur. Unde prudentissime leges civiles turbis & rixis civium justum statuere modum solent, & illis omnibus, qui fori sanctitatem temerariis litigiis profanare sustinuerint, poenam justam determinare.

(k) *Leg. Pat. lit. conf. Rättg. Wall. Cap. 29. §. 1.*

§ VI.

Hinc facile liquet, quid habendum sit de duellis, quorum specimina *GOTHOS* primum, sed non nisi *judicialium*, in australibus Europæ partibus jam olim dedisse, sunt, qui existiment. Eadem, postquam exspiravere publica, propter umbras atque nugas passim & ubique inter privatos intendi solere iniriqve, res ipsa loquitur (l). Sed quæ, cum interpretantis perversitate animi magis, quam alterius partis vitio æstimanda veniant, illicita penitus, inhonestæ & generoso animo indigna, quisque videt. Unde non satis mirari possumus, etiam illos, qui præ ceteris generosi & nobiles salutari amant, misero genere hocce vindicandæ famæ & existimationis suæ, delectari identidem; non videntes ignobilis, abjecti & vilis, nullo vero modo generosi animi documentum edere, quotquot redimendi honoris sui diverticulum illud ingressi fuerint. Si enim, ut dicit *SENECA* (m) non nisi ingeniorum na-

cura infirmorum & muliebrium, & inopia veræ injuriæ lasciventium est ejusmodi leviculis commoveri; multo magis ob hæc eadem in duella illico, idque temere & inconsulte, ruere inconveniens & inglorium erit. Vanissimi sunt, quicumque non ex crassiore filo constare existimant famam boni viri, sed instar telæ aranearum debilem & imbecillam putant, quæ sentiat minima, & vili re quacunque rumpatur. Unde animo volvere & revolvere oportet illos, qui callem irrationalem brutorum istum premere ambiunt, quod apposite ad rem scribit philosophus & imperatoriæ juventæ moderator idem: (n) quo quisque, inquit, honestior genere, fama, patrimonio est, hoc se fortius gerat: memor in prima acie altos ordines stare: contumelias & verba probrosa & ignominias & cetera debonestamenta velut clamorem hostium ferat, & longinqua tela, & saxa sine vulnere circa galeas crepitantia. Cogitent hi, qui per humanos casus, humili quam generoso animo incedere malunt; carceris & exilii mortisque supplicium, quam verborum contumeliam minoris æstimant, qua nominis sui fama & magnitudine rerum domini: *ANTIGONUS, Q. FABIVS*, & instar omnium *caesar O. AUGUSTUS* prurientem ferociam inimicorum suorum supplantaverint, cum in temerariam aleam ab iisdem provocarentur. Pugnam se minime detractare, responderunt, sed cum sibi, non hosti commodum videretur. Interea si eosdem taceret vitæ, aut omnino pœniteret, ad atria Ditis portas undique patere, modosque finiendæ vitæ alias infinito numero proflare.

B

(l) *libr. cit. cap. X. p. 216, & Cap. XVI. p. 248, 249.*

(m) *libr. cit. cap. X. p. 214. (n) libr. cit. cap. XIX. pag. 264.*

§. VII.

Quamvis autem præcepta hæc de majoribus injuriis legitime vindicandis, minoribus vero condonandis in genere valeant, in specialibus casibus tamen ad calculos vocata, rigoris non nihil amittunt interdum, sibiq; aliq; tantulum decedere patiuntur. Dantur enim casus, ubi majores injurias relinquere impunitas, easdem honesto silentio præterire, & voluntaria oblivione sepelire, magis utile; levioribus è contra delictis ordinariam poenam imponere publice expediat. Ita si quæ subinde majores injuriæ fuerint, quæ Civi abs civitate, sub qua vivit, & populo toti a principe inferuntur; quis non agnoverit in illo articulo satius esse omnino generosa vindicta uti, quam diverso itinere sui ultionem festinare? Heic enim obtinet, quod dicit *PLAUTUS*, indigna, interdum celandi esse, *REX*, addo: civitas, quæ facit. Ita *ARISTIDI* & *ALCIBIADI* Græcorum ducibus, qui contra jus & fas in exilium utriusque pulsati erant ab ingratis civibus, magnæ laudi vertit, quod injuriarum ejusmodi cito obliti fuerint, & nihilominus, etiam sub exilio, civitatem & patriam, quibus potuere modis, adjuverint. De injuriis, quæ a parentibus, a præceptoribus, verbo: quæ inferioribus a superioribus inferuntur, modo prorsus intolerabiles & patientia humana superiores non fuerint, neque ad vitæ bonorumque promiscuam destructionem tendant, idem dicendum; filiique exemplo illius, quæ diximus, non incommodè illustrari posse videntur, qui a parente irato interrogatus, quid in schola didicisset, respon-

respondit: didicisse se commotiones & turbatam iracundiam parentum, pie a filiis dissimulandam esse. Ad illum modum, quisquis consulta a *majoribus* perverse, molliter, id est tolerabili ansa prehendit, nã ille aliud non præstat, quam quod ipsis *ibi sæpe aliisve jam ante multo præstitero*. Temeritatem filiorum una cum ceteris *desideriis juvenilibus*, quæ in ætatem florentem non exiguo numero incurere solent, quã non tranquillitate patientiæ sustinent, devorant & abscondunt parentes? ne quid de vindictæ genere *politico*, eodemque principibus usitato dicam, quos perinde clementia nativa, quam maxime vero facies ipsa rerum ad mansuetudinem vocat, injuriæque patientiam, qui adversus refractarios, domi forisque occurstantes bella gerunt, non ut perdant & extinguant, sed ut quæ deliquerint illi, viâ, quã fieri potest, mollissime emendanda curent: non ut innoxios eadem cum noxiis poenâ involvant, verum ut hosce, quæ in re cunqve deliquerint, una cum infantibus salute impertiantur.

§. VIII.

Interdum contingit etiam, ut inter cives reipublicæ hujus vel illius, de *publicis negotiis consultantibus* litigia, & inimicitia oriuntur improvise. Fit, ut qui contrariæ fuerint sententiæ atque factionis, dissentientes injuriis & convitiis quoque laceessant. Verum non honestum tantum, sed e re & salute civitatis quoque esse existimamus, ut si quæ in re, certe in illo statu, cives alii erga alios eximiam

hanc virtutem exerceant, suorumque excellæ indolis, patientiæque radios exsplendescere faciant. adeo ut injurias omnes, etiam illas, quæ acerbiores videri poterint, oblivioni quantocius mandent, & junctis viribus atque consiliis felicitatem civitatis promovere studeant, ut audiat dissensus eorum amicus, & propter bonum reipublicæ unicè susceptus, non vero privatus, atque ex particulari odio ortus & denique turpiter continuatus. Quod cum non nisi stipulata & in usum vocata honesta oblivione h. e. *vindicta nostra generosa* fieri possit; eademque neglecta consulendi ratio præsentissimum damnum toti civitati non possit non accelerare, quantum *generosa vindicta*, id est merita alto mari injuriarum memoria in omnes vitæ partes valeat, vel pertransennam quisque videre potest.

§ IX.

CONtra, injurias, utut leviores, quæ *munus bonorum* hujus vel illius in republica tangunt, impunitas relinquere non ubique, neque semper consultum habetur. Prout enim propter salutem civitatis & ordinem decentem *officia* hæcce instituta sunt; ita & maxime e re est, ut sancta & inviolata conserventur, h. e. ut qui ea obeunt, in singulis partibus, debita autoritate gaudeant, colantur & observentur ab illis, quibus *obsequii gloriam Dii relictam volvere*. Quod fieri non posse viderur, si quorumvis injuriis expositi viverent, & denique viribus & telis promiscue instructis in illos insurgere pro lubitu, idque impune liceret. In illa licentia

officia publica ad vilitatem opinionis citius adductum
 iri, quisque videt. Quin, *malorum* turbæ numero-
 siori *hominum*, quæ jugo legis & magistratus, libe-
 rari cupit, injuriarum ista, ut ita dicam elemen-
 ta, occasionem præberent catervatim irrumpendi
 temere, & præter meritum aliis insultandi. Ita ob-
 servante nobilissimo GILLENSTOLPE (o) CHRISTUS
 ipse *personalem* injuriam, quod Samaritanum appel-
 larint Judæi, silentio præterivit, *officiale* autem,
 quod dæmonium habere dixerint, a se justo modo
 removit atque confutavit. Joh. 8. 48. 49.

(o) Coll. Eth. diff. Eth. 5. §. 27. p. m. 153.

§. X.

Neqve leviores injurias *civitatibus*, & qui iisdem
 cum imperio summo præsent, illatas ab aliis, qui
 in eodem statu vivunt, dissimulare semper, eas-
 demque per *vindictam generosam* saltem, eludere ex-
 pedit. Propter æquilibrium enim, quod inter re-
 gna omnia servari debet, admodum periculosum
 est sæpe, vel minimum, quod ad damnum & de-
 decus civitatis tendit, sine retorsione, aut saltem
 innocentia manifestatione apud alias gentes, in medio
 relinquere; maxime cum satisfactione omni missa,
 ad minimum deprecatione nulla læso præstita, au-
 toritas & majestas regni, non possit non suo quo-
 dam modo diminui, & occasio hinc inde nasci aliis,
 rempublicam ipsam pari modo i, e. libidinosè in-
 sultandi. Accedit quod, quæ civitati toti alicui,
 ejusque administris, præsertim *imperanti* tanquam
 capiti intentatur injuria, utut in ipsa herba, tenu-

4
is adhuc nulliusque momenti esse videatur, quatenus tamen ex animi proposito, consilioque non unius, sed cum pluribus sæpe communicato (Regis puta & ministrorum, vel aliorum, quibus vertitur carido reipublicæ illius, quæ injuriam infert) proficiscitur, adeoque quam primo intuitu adparet, altius plerumque tendere soleat, maligni & malitiosi plurimum sinu doloso recondens; ab initio & ipso quod dicitur, limine operis, necesse omnino ut supprimatur. Alias, ne stirpe matura efflorescens difficulter inde tolli possit malum eradicarique, maximopere metuumdam.

§. XI.

AN verò propter leviores, ut videri possunt, injurias, civitati uni aliam bello aggredi fas sit, paucis dispiciendum. Existimat KULPISIUS (p) sicut in republica, tanta accuratio obtineri non potest, ut in civibus qualiacunque delicta semper puniantur; ita inter gentes diversas perperam acta ad stateram & cum pulvisculo per omnia neque excutienda esse atque vindicanda. Minora & vulgaria potius dissimulari debere contendit: quod & de inchoatis dicit, nisi aut res gravis appareat, aut jam conatus aliquis eò processerit, ut ex tali actu certum malum metuumdam sit, etiamsi nondum illud, quod intendebatur, secutum fuerit. Nobis vero cum non de facto, sed jure agere sit propositum, vixque ulla esse possit injuria, quæ toti populo, sive illi, qui eum repræsentat, infertur, quin, si in medio relinqvatur, insigne damnum civitati, quemadmodum modo dictum fuit, acceleret; ita si lædens neque injurias
illæ

aetates opportune agnoscere velit, neque reparatio-
 nem aliam quamcunque dignam sufficientemque
 praestare, tum laesa civitati bello jus suum sibi vin-
 dicare neque incongruum neque inhonestum arbi-
 tramur. Aut enim hoc suo temerario dudum lae-
 dens, sive imperans fuerit, sive *respublica*, ostendit
 se alteri saltem praeminere velle. Vicinam gen-
 tem facto hoc ipso praese contemnit & praee-
 ptum illud, quo jubemur, omnes in statu natura-
 li viventes aequales invicem nosmet agnoscere, te-
 mere violat; immo, de omnimoda supplantatio-
 ne & destructione reipublicae laesa non animum &
 studium, sed vel vires vel occasionem sibi deesse
 significatum venit. Quod si privatim metus cadere
 potest in *constantem virum*, in quo cessat respectus
juris gentium, eundem in *constantem Senatum* in publi-
 ca causa magis juste cadere posse, nemo non vi-
 det. In utroque statu, praecipue vero gentium illo,
 ubi non singularis, sed universae reipublicae salus
 periclitatur, ex illata injuria, immo praevisione
 manifesta imminentium damnorum, ne ignavia *Len-
 tulus* (q) in futurum detrimenti quid capiat respu-
 blica, in tempore prospiciendum.

(q) Sallust, *Bello Catilin.* p. no. 177.

SECTIO POSTERIOR.

§. K.

PRO ut omnis moralistarum scopus eo tendere
 debet, ut non tantum virtutes describant, sed
 ad illas alacriter sectandas & amplectendas homi-

nes etiam permoveant, alliciant, impellant: ita a nobis in præsentia quoque ratio instituti postulat, ut *seccione* hac *posteriori* causas adducamus, quæ studium & amorem virtutis illius, de qua paucis egimus, excitare posse videntur. Quarum prima est quod huic virtuti studentes, quodammodo *perfectio- nes Divinas* imitentur. Condonat enim *DEUS* quotidie inimicis sibi, h. e. transgressoribus perditissimis non tantum leviora, sed & majora peccata, eaque, ad edictum revelatæ veritatis suæ, a tergo remover, & reponit quam longissime, peccatores ipsos insuper innumeris beneficiis afficiendo. Nos, si *DEO* assimilari ejusque imagini conformari velimus, tanto magis sollicitos esse oportet, ut in delictis aliorum conniveamus, si qua, ab iisdem turbatis atque iratis injuriâ affecti fuerimus, quanto labamur ipsi multoties, nihil magis in votis habentes, quam ne nostris moribus aliorum patientia infringatur. Sunt diversæ mensuræ Domino abominationi. Quam autem inique comparatum est, si alteri tute eadem mensura metiri reculaveris, quâ tibi illum metiri expetis? Referrî meretur doctrina hæc inter practicas illas, quas *emanationes scripturarias* *VERULAMIUS* appellat, quæ ex Scriptura *S.* exprimuntur; non tanquam ex torculari, sed sua sponte, naturæ lege non invita planè, ex illo fonte scaturiunt, omnibus illis emolumento maximo, quæ ad perfectionem hujus & futuræ vitæ adspirant, inque usus suos derivare ipsi non subterfugiunt.

§. II.

Igitur tanquam homines, præcipue vero ceu Chri-
 stianos ipsa præcepta verbi Divini nos ad operam
 huic virtuti dandam obligare debent. Ita CHRIS-
 TUS Matth. 5. v. 22. quemvis iurā, sine causa,
 h. e. ob leviores injurias irasci prohibet. Pari mo-
 do v. 39. nos jubet non resistere malo. Et Pau-
 lus Rom. 12: 17. nos non debere reddere malum
 pro malo docet. Quæ dicta, ut plurima alia præ-
 tereamus, satis superque evincunt communis natu-
 ræ, consanguinitatis & religionis intuitu, defectio-
 nem fratrum, si levior existat, condonandam o-
 mnino & impunitam relinqvendam esse (a). Im-
 mo si cœlestis generis & originis consortes haberi
 velimus, unicuique convenit magis patientia ac
 magnitudine animi nosmet contra ejusmodi tela
 defendere, quam jure rationis, vindictam in foro
 rigoroſe & moroſe efflagitare.

(a) Gen. 50: 17.

§ III.

Porro ad animum revocare oportet malevolos &
 obtreccatores, per convicia & calumnias suas
 non posse existimationem atque famam nostram nobis aufer-
 re, nisi nosmet ipsi delicto enormi aliquo illam pri-
 ores perdiderimus. Ut enim virtus, intrinsecum
 est bonum, quod nobis invitis demi non potest;
 ita etiam illa, quæ hanc indivulso nexu concomi-
 tatur boni viri existimatio. Quamvis igitur improbi
 nomen & famam eorum, qui virtuti student, læ-
 dere tentent, mendacia dispergant, cavillationes

excogitent (b). Nihil enim tam sacrum, quod sacrilegum non inueniat; & quorum sanctior simpliciorque innocentia fuerit, ita ut alios laceffere nesciant prope, illi ignominiiis ipsi & contumeliis ob probitatem sæpius expositi sunt, etiam ab illis, a quibus putarint nil sibi esse timendum. Quamdiu tamen catena virtutis interrupta non deprehenditur, nihil efficiunt convicia; manet honor, manet glòria, manet existimatio illæta, & ut scribit *SENECA*, injuria injustè irrogata, ejus infamia est qui fecit, non illius, qui eam patitur. Sit, ut audiat malè nomen eorum apud imperitam plebem, qui opinionibus regitur & virtuti pretium statuere nescit; injuriis ejusmodi vulgi, dicente iterum *SENECA*, (c) non dolendum est tamen; alioquin multa, timore contumeliarum aut taedio, necessaria omitemus, & publicis privatisque officiis, aliquando etiam salutaribus, non occurremus, dum muliebris nos cura angit, aliquid contra animum audiendi. Mens quippe generosa & excelsa spirans, longe supra & laudes & vituperia posita est. Quod si verum, tanto procliviores erimus ad ejusmodi injurias condonandas & silentio involvendas.

(c) Löfgren libr. cit. cap. 8. p. 46.

(d) lib. cit. cap. XIX. p. 202.

§. IV.

Accedit, quod ejusmodi malè feriasi homines, suū ipsius vindices agant. Facile enim liquet, non nisi virtutem, fortunam & felicitatem nostram eos offendere. Sola miseria, ut dixit non nemo, caret invidiâ. Ea vero conspicua bona nostra dum destrue-

re conantur, præter intentionem suam mentemque magis promovent & illustria reddunt. Ut enim solis radii in sordes & caligantia loca coniecti illustrant, non inquirantur; sic virtus & inculpata vita, quo magis impetitur, eo clarius entescit, palmæ similes, quæ oneri non cedit, non infra flectitur, sed contra assurgit; & arboribus, quæ altius radice terram comprehendunt, quo saevius ventorum furis exagitantur. (e) Quod dum vident improbi, læsum nempe conviciis ne minimum quidem flecti, sed virtuti sedulum inhærere, adeoque non posse non magis magisque assurgere & emigrere; tabescit invidus animus eorum, vires & medulla consumuntur, ipsisque sibi met, non vero quibus injuriam inferunt, accelerant dolorem. Est illud prunis candentibus ustulare inimicos, eisque ruborem incutere, ut erumpere demum non possint neque velint ad injurias, quamvis cogitatas. Unde *SENECA*, genus ultionis est, inquit, eripere ei, qui fecit, contumelie voluptatem (f) & *CHRISOSTOMUS*: si vindicare vis, ait, sile, & funestam dedisti inimico plagam. Præterea ejusmodi convicia & scommata non possunt non provenire ex animo vitiis imbuto & pleno. Unde potius miseratione, quam vindicta digni sunt malevoli hi homines. Est enim nequitia miseria magna. Miseri sunt, eo magis, quod conscientiam læuciant, vindictam Divinam provocant, & apud bonos omnes contemptui semetipsos exponunt. Infelicissimi vero eo, quod stultitiæ morbo laborant; & puerilitate, ad effatum *SENECÆ*, etiam post canos sæpe delentur atque aguntur. Unde aulus eorum temera-

rios, non aliter ac rabiem phrenetici & maledicta
 febricitantis excipere debet vitæ purioris studiosus
 quisque: Patientiâ atque innocentia si viventis Deus
 morsum eludere & retundere animo constitutum
 quæris habeat; sicut ignis in aquam, sic fallum cri-
 men in castam vitam coniectum, nullo invento
 pabulo, unde inflammari, aut sede, ubi morari
 possit, opinione citius evanescit.

(e) vid. diff. beic 1707. hab. inscr. Triumph. gener. animi.

(f) lib. cit. cap. XVIII. p. 253.

§. V.

INviti etiam convitiis & declamationibus suis
 malevoli homines innocentibus utilitatem afferunt.
 Neque enim animum eorum modo exercent, sed
 & robur addunt fortesque & intrepidus reddunt ad
 quævis adverbia patienter ferenda. *Qui enim livori,
 invidiae, odio subjectus nunquam fuit, si inimicum contu-
 maciorem invenerit, contrahet sese & demittet, aut in pa-
 rem insaniam cum eo incidet. Qui vero diu multumque
 contumeliis ferendis cavillationibusque se exercuit, vetus jam
 militiae hujus, tam leves ictus non sentit. præcipue ve-
 ro iis, quæ non nostra, sed aliena. eademque
 in sola potestate exercitorum patientiæ nostræ sita
 sunt, iisdem, inquam, non admodum moveri pertur-
 barique, sensim magis magisque addiscit. quid?
 quod, ubi animo convictus fuerit, ea quæ musti-
 tent aut dixerint alii, neutiquam in sua manu po-
 sita esse, penes se constituit demum, de eo unice
 sibi laborandum esse, quomodo convicia obre-*

tantum innocentia eludere & contrariis factis refellere possit.

§. VI.

TEndit insuper generosum & per se amabile vindictæ genus hocce ad nostrum commodum & alterum conciliandam nobis benevolentiam. Inimicos enim habere periculosum est. Hac autem virtute inimicos nobis amicos, quamvis non semper, sapissime tamen reddere possumus. Nimis durus enim & perditus ille censendus, qui dum ab illo, cui injuriam infert, neque læditur vicissim, neque odio habetur, sed beneficiis ornatur, non recipiscat & odium in amorem convertat. Quod si veniam naturæ malitiæ gratia oneri fuerit, & adeo perversus injuria alterum afficiens, ut nihilo minus in malitia perster, illam ex gymnasio patientiæ victoriam referet tamen, qui vitium degeneris animi alieni loco dissimulat, ut qui citra damnum affectus sententiam pronunciare solent *boni*, bene de eo omnes judicaturi sint. Illi dum constantiam, magnitudinem & æquanimitem vident patientis majorem, quam quæ mutari possit aut consumi, non possunt non inflammari ad virtutem amore complectendam, generositateque habita ratione ista, felicitatem & salutem eorum, quorum interest, pro virili semper & ubique promovendam.

§. VII.

AGmen denique claudant exempla sanctorum aliorumque huic virtuti deditorum, quæ ut in animos, quam præcepta efficacius inflant; ita quemvis

vis virtutis studiosum ad sui æmulationem magis etiam tracturos confidimus. Quorum præcipuum præbet *Salvator* noster in secula benedictus *JESUS CHRISTUS*; cujus, uti jam ante diximus, tota vita iudicia hujus egregiæ virtutis spirat. Qvi, dicente *Apostolo*, (g) *conviciis obrutus, vicissim non maledixit, & patiens non minatus est*. Præterea *JOSEPHI* in sacris clara est moderatio animi, qvi fratrum injurias non unius generis, minoris æstimavit, imò, beneficiis eisdem insuper etiam cumulavit. (b). Inter profanos *PITTACI* olim *maxogduvias* insigne exemplum audit, qui potestatem habens puniendi quempiam, qui contumeliosus in ipsum exstiterat, dimisit, inquit: *Venia ultione melior est: illa namque mitis est ingenii, hæc autem ferini* (i). Sunt illa alienigenarum gentium exempla illustria, ea quæ subsequi possent domestica, rotundo agmine, si ratio ipsa rerum institutique permittere vellent. Moribus *Scandianorum* quid justius, & in omni antiquitate sanctius? Qvi dubitaverit *SCHEFFERUM* in memorabilibus *S. Gothicis* audiat, & uti ceterarum, ita inprimis hujus virtutis tam multas & claras imagines in nostra gente deprehendet, ut copia earum etiam peregrinos, si placeret conditio, instruere possemus.

(g) 1. *Pet.* 2. 23. (b) *Gen.* 50. 15. seq.

(i) *Erasm.* lib. 8. *apoph.*

§. VIII.

NE vero peregrina, eademque tempore remotiora saltem sectari velle videamur, proximorum incuriosi, quam illustre exemplum *vindictæ* ge-

versae CAROLUS CANUTI rex Suetbiae dederit, mecum, agite, conspiciamus. Illo regnante, archiepiscopus Upsaliensis ad convellendam regis auctoritatem, regniqve libertatem servitute Danica multandam, omnem movebat lapidem. Demum confectâ scenâ, cum eo jam deventum esset, ut statione turbulenta archiepiscopus prior decederet, rex injurias regno sibiqve illas æmulo non gratis solum condonat, verum misso ad eundem internuncio quoque, ut sibi pridem inimico reconciliaretur, antequam miseram animam efflaret, quambis frustra, induravit. (k) En pietatis cum impietate sacroqve fastu ad aras usqve, generosam contentionem? ex quâ non spicilegium, sed trugiferæ messis multum sibi posteritas fecit. Etenim STENONEM STURILUM senio-rem atqve juniorem rariore in hostes reverentiâ eadem, præcipue vero pontifices Sveo-Gothos Danicæ factionis usos fuisse, elogium ab A. Epo JOHANNE MIGNO citatum :

Parcere substratis est nobilis ira STENONIS.

plus satis indicat. Testantur cæsi ab eodem, inq; captivitatem redacti Dani, quos liberaliter habitos regi eorum JOHANNI gratis nulloque interveniente redemptionis pretio remisit: Et quo officio magnifico provocatus rex, cæpis in eodem modo hoste non solum fortitudinem Et in rebus belli- cis industriam admirari, sed eximiam morum probitatem quo- que venerari. Exprimunt & plus satis probant de- mum com meatuum & ceterarum rerum expensæ, quas ad Christiernum, professum patriæ hostem, dona- tione usqve adeo liberali misit JUNIOR STENO, ut

sustinendæ exercitus sui extremæ necessitati abunde sufficerent (1). Animo verè regio pietatem adversus DEUM, suamque in hostes iram Principes *Suebiæ* isti significabant. quo majore ad virtutem ^{hic} mortalitatemque tacto an alius ascenderit: an ad sternendum hostem, stratumque illico attollendum clariore facinore exterorum quisquam contenderit, admodum dubito. Sed cum rem late patentem substringere modo jubeat necessitatis ratio, ne cui in colligendis nostræ gentis exemplis officiores existimemur & prope moleste seduli, hisce subsistentes, *manum* quod dicitur *de tabula*, cymbamque in portum subducimus.

(k) Messen, *Scand. illustr. t. IV. p. 28.*

(l) Joh. Mag. *Hist. Sveogoth. XXIII. p. 13. & 14. ib. XXIV. 3.*

